

محدته اصلائی، بانوی هنر مند محله وکیل آباد، حرفه سفالگری را به عنوان یک شغل به بانوان خانه دار پیشنهاد کرده و می گوید: خیلی از بانوان تحصیل کرده این روزها از بیکاری کله دارند یا حوصله آن ها در خانه سر می رود. من به آن ها پیشنهاد می کنم که با آموزش درست و صحیح می توانند به سفالگران قابلی تبدیل شوند. برای شروع کار

هنر کارآفرین نمونه سال ۱۳۹۸ مشهد است

خاک و رنگ

محله وکیل آباد دایر کرده و با هنر خود رزق و روزی حلال برای خود و چندین تن از بانوان دیگر محله فراهم کرده است. او در کارگاه خود علاوه بر ساخت ظروف سفالین و سرامیک، بیش از ۱۰ نفر را به طور مستقیم و غیرمستقیم به کار گرفته است و همزمان آموزش سفالگری را هم در دستور کار قرار داده و افراد متقاضی می توانند در دوره های یک ماهه و ۱۰ جلسه ای این هنر زیبا را فراگیرند. در گفت و گو با این هنرمند جوان که موفق به کسب کارآفرین برتر مشهد در سال ۱۳۹۸ شده است، با شمه ای از فوت و فن سفالگری آشنا خواهیم شد.

گل و مرغ، طرح های کاشی تذهیب و نقش های سنتی مثل طرح گل های قالی، خطوط ساده، خطوط متقاطع، اشکال هندسی، نقوش حیوانات، نقوش خورشید و ماه، نقش پرند و طرح انسان است، همچنین در حوزه تولیدات مدرن، بیشتر محصولات کارگاه مادر حوزه ساخت ظروف و وسایل دفرمه (تغییر شکل یافته) که ابعاد و اضلاع آن از قاعده و قانون ریاضی و هندسی پیروی نمی کنند، فعالیت دارد. طراحی و ساخت این ظروف دفرمه بستگی به ذوق هنر مند سفالگر دارد و شکل و قالب خاصی برای آن وجود ندارد. نسل جوان امروز استقبال بیشتری از طرح های دفرمه دارند، اما نسل قدیم بیشتر علاقه مند به طرح های سنتی و کلاسیک هستند.

از کوره برگشته بعد از سرد شدن، کیفیت و مرغوبیتشان بررسی می شود و بعد از تأیید نهایی، تمیز کردن و بسته بندی به آدرس مشتری ارسال می شود.

سفالینه های مدرن و کلاسیک

محدته اصلائی نسب با اشاره به اینکه تا قبل از ابداع خط، خوانش تصاویر منقوش بر روی آثار هنری تنها منبع در دسترس برای شناخت احوال و آداب و نگرش مردمان روزگار گذشته بوده است، می گوید: امروزه هنر سفالگری بر دو گونه است، سفالگری مدرن و سفالگری کلاسیک. هر کدام از این طرح ها نیز طرف داران خاص خود را دارند. کارهای سنتی مادارای طرح

مقداری آب و خاک رس (گل) و اندکی ذوق و استعداد کافی است، حتما لازم نیست تجهیزات پیشرفته کارگاه های سفالگری تهیه شود. با این کار می توانید به راحتی درآمد حداقل ۴، ۵ میلیون برای خود داشته باشید، اما با همزمان تأکید می کنم که شرط اولیه آموزش صحیح و اصولی و به کار بستن حوصله و ذوق هنری است. ■

آموزش سفالگری به افراد علاقه مند

ساکن محله وکیل آباد تصریح می کند: کارگاه مادر کنار تولید و فروش ظروف سفالی، در حوزه آموزش نیز فعال بوده و برخی دانش آموختگان کارگاه، حالا برای خود هنرمندان قابلی شده اند. اصلائی نسب می گوید: قبل از هر چیز باید بگویم که هنر سرامیک و سفال در کنار قواعد و اصول کلی ای که دارد، محدود به آموزش همین اصول نیست و هر هنر مند سفالگری می تواند با خلاقیت و ایده های جدید ظروف سفالی و سرامیک منحصر به فرد خود را تولید کند و فروش و درآمد بهتری داشته باشد، من با علم و اعتقاد به این اصل مهم هیچ وقت نگران این موضوع نیستم که اگر این هنر را آموزش بدهم همین شاگردان بعدها رقیبم خواهند شد، به همین دلیل از همان روزهای نخست راه اندازی کارگاه، با پذیرش علاقه مندان به هنر سفال و سرامیک، تجربیات خود را بدون هیچ گونه تعصب و کم و کاستی در اختیار آن ها قرار دادم. در هر دوره با پذیرش حداقل سه شاگرد آموزش کار با چرخ سفالگری، لعاب پیشرفته و کار با اکسید و سرامیک را به آن ها می آموختم. خوشبختانه چون شاگردان علاقه مند و با استعدادی بودند، پیشرفت خوبی داشتند و در حال حاضر با راه اندازی کارگاه مشغول به تولید هستند، ما حتی با همدیگر ارتباط دوستانه کاری نیز داریم و اگر آن ها در زمینه ای با مشکلی برخورد کنند، آن ها را راهنمایی خواهم کرد. متأسفانه با وجودی که در سال اول افتتاح کارگاه کارمان با موفقیت همراه بود، با شیوع کرونا تمام برنامه های ما به هم ریخت و از چند ماه قبل از پذیرش شاگرد و دوره های آموزشی معذورم.

صادرات ظروف سفالی

هنر مند سفالگر مشهدی در ادامه به صادرات ظروف سفالی و سرامیکی خود به کشورهای دیگر اشاره کرده و توضیح می دهد: صادرات صنایع دستی ایران از جمله ظروف سفالی به سایر کشورهای علاوه بر جذب درآمد ارز، باعث انتقال فرهنگ و هنر دیرینه مردم ایران به جهان می شود. هنرهای دستی جلوه عقاید و باورها و فرهنگ یک ملت هستند و همواره مورد توجه کارشناسان قرار می گیرند. ظروف سفالی صادراتی باید در چه یک، مرغوب و با کیفیت باشند و به صورتی زیبا و شیک بسته بندی شوند تا جای خود را در بازارهای جهانی به دست بیاورند. متأسفانه یکی از ضعف های ایران در صادرات همین امر بسته بندی است. آثار و ظروف سفالی گاهی در کارتن های تخم مرغی و بدون هیچ دقت و رسیدگی صادر می شوند که بسیاری از کشورهای این نوع بسته بندی رانمی پذیرند. اما چون هنرینه های بسته بندی ظروف سفالی زیاد است شرکت ها از انجام آن سرباز می زنند.

وی خاطر نشان می کند: ظروف سفالی ایران بیشتر به کشورهای حوزه خلیج فارس و عراق صادر می شود که این ظروف را به همان شکل ساده و در بسته بندی های کم هزینه و بدون برند و مارک خاص خریداری می کنند تا هزینه تمام شده برای آن ها کمتر شود. چرا که هزینه بسته بندی محصول بیش از ۵۰ درصد هزینه تولید است. البته علاوه بر این بخشی از تولیدات کارگاه مادر کشور استرالیا به فروش رسیده و بازار خوبی در آنجا پیدا کرده است. خیلی ها شاید تصورشان این باشد که ایرانی های مقیم استرالیا خریدار ظروف سفالی ایرانی هستند، حال اینکه مردمان استرالیا شیفته هنر دست ایرانی ها شده اند و ظروف سفالی را از ما می خرند.

واردات محصولات مشابه بی کیفیت

بانوی هنر مند مشهدی در باره معضلات هنر سفالگری می گوید: از مشکلاتی که شیوع بیماری کرونا برای سفالگران ایجاد کرده است اگر بگذریم، معضلات حادثتری وجود دارد که برای رفع آن باید چاره ای اندیشیده شود و گرنه این هنر ایرانی فنا پذیر نیست. وی بیان می کند: مشکلات صنایع دستی کشور در حالی است که انواع صنایع دستی یا کالا های نیمه صنعتی تزینی وارداتی به نام صنایع دستی در بازار شهرهای مختلف به فراوانی و قیمت به مراتب کمتر عرضه می شود و ایرانیان با خرید این کالاها به اشتغال مردم دیگر کشورها کمک می کنند.

محدته اصلائی نسب به سایر مشکلات هنر سفالگری اشاره کرده و بیان می کند: ضعف بازار یابی و تبلیغات، به روزرسانی نشدن دانش هنر مندان، کیفیت پایین محصولات، ارزان و فله فروشی صنایع دستی و نبود هیچ برنامه خوبی برای بسته بندی فاخر

و درخور باعث شده تا توفیق چندانی در روند تجاری سازی صنایع دستی نداشته باشیم.

وی با بیان اینکه صنایع دستی در داخل و خارج کشور از اطلاع رسانی صحیح، تبلیغات و بازاریابی روزآمد بی بهره است، می افزاید: صنایع دستی از نبود بانک اطلاعاتی، ناکافی بودن آموزش و به روزرسانی نشدن دانش فعالانش رنج می برد.

افزایش هزینه تولید

اصلائی نسب تصریح می کند: در سال ۹۹، با شیوع بیماری کرونا، افزایش تحریم ها و به تبع آن افزایش بی رویه قیمت ارز در بازار، قیمت مواد خام لازم برای کارگاه به سرعت باور نکردنی افزایش یافت. به عنوان نمونه همین کوره ریخته گری که از واجبات یک کارگاه سفالگری و سرامیک است را من دو سال قبل ۹ میلیون تومان خریدم، اما در حال حاضر بین ۷۰ تا ۸۰ میلیون تومان قیمت دارد، این در حالی است که من دو سال پیش با ۶۰ میلیون تومان کارگاه راه اندازی کرده و پول پیش ملک را هم پرداخت کردم! همچنین سیلیس، فلدسپات و خاک مخصوص کوزه گری را کیلویی ۲۰۰ تا ۳۰۰ تومان می خریدیم اما حالا به دلیل تحریم ها و جلوگیری از ورود برخی از این مواد خام در ایران، باید با قیمت چند برابر (کیلویی ۲ هزار تومان) بخریم. از طرفی هزینه آب، برق و گاز هم به طور فزاینده ای گران شده و مجموع این عوامل باعث افزایش هزینه تولید می شود.

سفالگر محله وکیل آباد می گوید: مجموع این عوامل باعث شده تا قیمت تمام شده محصول افزایش پیدا کرده و خریدار ش به همان نسبت کم شود. به عنوان مثال ما اگر در گذشته یک بشقاب سرامیک را ۴۰ هزار تومان می فروختیم حالا باید همان بشقاب را حداقل ۱۰۰ هزار تومان بفروشیم تا بتوانیم جواب گوی هزینه های تولید مان باشیم و حداقل در آمدی نیز داشته باشیم، به همین دلیل با کاهش خرید رو به رو شده ایم. مورد دیگری که تأثیر منفی داشته است، افزایش تولیدات بی کیفیت و ارزان قیمت است، امروزه هر کسی که شمه ای با هنر سفالگری و سرامیک آشنایی داشته است، در گوشه انبار یا حیاط خانه خود کارگاهی بر پا کرده و انواع ظروف و وسایل سفالی و سرامیکی را به صورت انبوه تولید می کند، از آن طرف نیز به دلیل فقر اقتصادی که به وجود آمده است، افراد به دنبال خرید جنس ارزان تر هستند هر چند بی کیفیت باشد. البته من به عنوان کسی که با عشق و علاقه به این هنر وارد شده ام چون راضی به پایین آوردن کیفیت دست سازه هایم نیستم، باید خسارت فروش نرفتن را به جان بخرم، اما معلوم نیست تا کی می توانم با این روش ادامه دهم.

نمایشگاه دائمی فروش برای هنرمندان

اصلائی نسب در پایان بایان اینکه ایجاد نمایشگاه دائمی فروش صنایع دستی و ظروف سفالی بهترین راه برای حمایت از فروش آثار هنر مندان است، می گوید: مشهد به عنوان یک شهر گردشگری و زیارتی که سالانه چندین میلیون زائر و گردشگر دارد، یک نمایشگاه یا بازارچه دائمی برای فروش آثار هنر مندان ندارد، به همین دلیل هنر مند ناچار است در بهترین حالت، آثار هنری خود را در نگارخانه ها بفروشد. با توجه به تعداد محدود نگارخانه هادر مشهد و فضای محدودی که در نگارخانه ها وجود دارد، امکان عرضه آثار هنر مندان مختلف وجود ندارد، هنر مندان باید ماه ها در انتظار باشند که به مناسبتی نگارخانه برپا شود و آن ها بتوانند آثار خود را عرضه کرده و بفروشند، اما در شهر تهران چون تعداد نگارخانه ها بیشتر است هنر مندان برای فروش آثار خود در وضعیت بهتری قرار دارند، هر چند وضعیت آن ها نیز مطلوب نیست. فروش و عرضه این آثار در بازارهای محلی و نمایشگاه ها نیز که اغلب مخاطبان شهر و ندان عادی هستند، با مشکلاتی از آن جمله درک نکردن ارزش واقعی آثار عرضه شده رو به رو است. به عنوان مثال وقتی شماروی یک گلدان دست ساز بر حسب قیمت یک میلیون تومان می زنید، مشتری ها تعجب کرده و حاضر به خرید این گلدان دست ساز هنر مندانه نیستند، چون اطلاعات کمتری در باره ارزش هنر دارند و خرید گلدانی را که در کارخانه تولیدی از چین وارد شده است با قیمت کمتر ترجیح می دهند. از طرف دیگر بسیاری از هنر مندان با سابقه به دلیل شأن خود و هنریشان حاضر به فروش آثارشان در این بازارهای محلی و عادی نیستند. به همین دلیل پیشنهاد من این است که یک بازار یا نمایشگاه ویژه دائمی برای فروش آثار هنر مندان مختلف (نقاش، سفالگر، پیکر تراش و...) در مشهد تأسیس شود. ■